

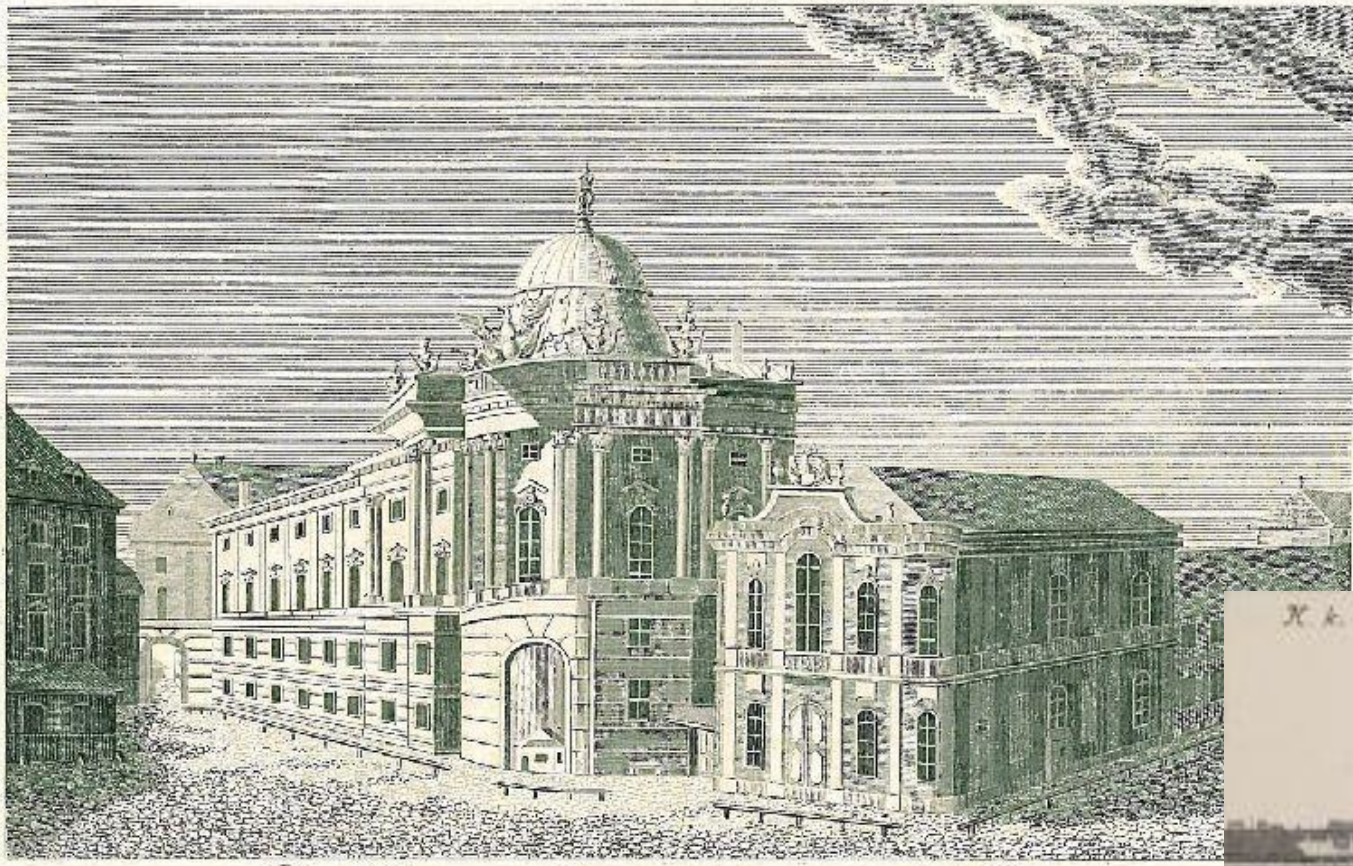
DIVADLO A NÁRODNÍ OBROZENÍ

PŘEDPOKLADY PRO VZNIK DIVADLA NO

- Osvícenství:
 - Důraz na racionalitu
 - Proti katolické církvi ✕ deismus („přírodní“ náboženství)
 - Kritika barokního divadla (dvorské scény, barokní okázalost)
 - Nové požadavky na divadlo: národnost umění, pravdivost umění
- Pro české země důležitý vývoj v německých zemích a především v Rakousku: 1770 ve Vídni zavedena cenzura div. textů → konec improvizace, 1776 Hof- und Nationaltheater pod správou voleného hereckého výboru → Vídeň centrem německojazyčného divadla, základy německé národní opery (W.A. Mozart), komediální tvorba → předměstská lidová divadla

*Das Hof- und Nationaltheater zu Wien
nebst der Kaiserl. Preussische.*

K. k. Hof-Burghtheater mit den Statuen historischer Persönlichkeiten Wien's. Wien I.

K. K. Hof- und Nationaltheater.

Sonntag den 23. Juli 1848:

Im Abonnement.

Kabale und Liebe.

Trauerspiel in fünf Aufzügen, von Friedrich Schiller.

Luftspiel in drei Akten, von Ferd. Hal. Graf.
P e r s o n e n.

Präsident von Walter	—	Hr. Wilhelm.	—	Dein Frau	—	Frau Ansgg.
Kestmab, sein Sohn, Major	—	Hr. Fr. Devrient.	—	Leone, dessen Tochter	—	Frau Scherwin.
Sefaratschall von Roth	—	Hr. Wechs.	—	Georgie, Kammerjungfer der Lady	—	Fräulein Wessels.
Lord Wilton	—	Frau Heibel.	—	Kammerdiener der Lady	—	Hr. Wittel.
Wurm, Hausknecht des Präsidenten	—	Hr. Pilsen.	—	Kammerdiener des Präsidenten	—	Hr. Weiskner.
Wider, Staatsanwalt	—	Hr. Ansgg.	—	Bediente, Dienerschaft der Lady, Gerichtsdiener.	—	

Herr Friedrich Devrient wird die Ehre haben, in der angezeigten Rolle als engagirtes Mitglied aufzutreten.

Erstausgabe dieses Trauerspiels sind in der J. B. Wallishausser'schen Buchhandlung (am oberen Markt Nr. 141) und Abends an der Kasse für 26 kr. C. M. zu haben.

Unpäßlich: Frau Lieder, Frau Wigner, Fräulein Wildauer und Hr. Korner. Auf Urlaub: Hr. Löwe, Hr. G. La Roche, Hr. Arnburg.

Anfang: halb 7 Uhr.

2. POLOVINA 18. STOLETÍ V PRAZE

- *Divadlo v Kotcích* → 1769 nový ředitel Johann Joseph Brunian → konec improvizované komedie, nazval divadlo *Národní*, nový repertoár (francouzské činohry, německé pravidelné drama) → nenašlo si moc diváků
- Anton Nostitz-Rieneck → rozhodl se vybudovat nové divadlo *Hraběcí Nostické Národní divadlo* (1783) → německy hrající soubor (později i s pár českými herci), představení Mozartových oper; i několik českých profesionálních inscenací
- *Vlastenecké divadlo (Vaterländisches Theater)* → založeno 4 herci Nosticova divadla 1786, dvojjazyčný soubor, nejprve působilo v dřevěném divadle Bouda (strženo 1789) → později ve zrušeném hybernském klášteře, ředitel Václav Mihule → důsledné rozdělení souboru (český soubor dostal svého režiséra), dětský balet, v létě hráli v Karlových Varech; na počátku 19. století se několikrát stěhovalo → zaniklo 1811

Hraběcí Nostické Národní divadlo od roku 1806 Stavovské divadlo

PATRIAE ET MUSIS

svatba

PĚŠÍ ZÓNA

ČESKÉ DIVADLO DO ROKU 1834

- Nepříznivé období pro vývoj českého divadla (napoleonských válek a vliv konzervativců) → ztráta profesionálního základu
- Jan Nepomuk Štěpánek – spolutvůrce pro české inscenace ve Stavovském divadle (1824 – 1834) → obnova českých představení a českého souboru, nedostatečná původní dramatika → balety, pantomimy a evropská opera (první česká opera *Dráteník* 1826); dramatik: historicko-rytířské hry s vlasteneckou linií (*Břetislav První*, *český Achilles*), veselohry (*Čech a Němec*), sociální morality (*Berounské koláče*) → vytvořil přesvědčivé figury pocházející z českého venkova a maloměsta
- Václav Kliment Klicpera – od roku 1811 hrál a organizoval ochotnické divadlo; dramatik: víc než padesát českých her, rytířské hry, historická dramata, veselohry (*Divotvorný klobouk*, *Rohovín Čtverrohý*, *Hadrián z Římsů*) → intelektuálnější než J. N. Štěpánek, ale i tak oblíbený i u ochotníků; jeho hry uváděny i dnes

Divotvorný klobouk, muzikál, 1952, režie: Alfréd Radok

ROMANTISMUS A ČESKÉ DIVADLO

- 1834 – Stavovské divadlo si pronajal Johann August Stöger → česká představení stále řídil J. N. Štěpánek, pro česká představení bylo zbudováno Nové divadlo v Růžové ulici → většinou inscenace však navštěvovalo lidové publikum → prodělečné → německá představení; český herecký soubor malý a poloprofesionální
- Josef Kajetán Tyl
 - divadlo jako morální a estetická instituce s především buditelskou funkcí, zaměřením na všechny vrstvy obyvatelstva, cílem je samostatné české divadlo (soubor i instituce)
 - založil ochotnický soubor, který byl určen především pražské inteligenci
 - 1846 – 1851 vedl české inscenace ve Stavovském divadle → zcela profesionalizoval český soubor, nastavil pevnou režii
 - při tvorbě jej ovlivnilo vídeňské lidové divadlo, v dílech: aktualizované historické výjevy, obrazy ze života, báchorky, realistický český venkov, odkazy na politickou situaci, národní ideály
 - V závěru života kočoval na venkově s divadelními společnostmi

Josef Kajetán Tyl, němý film, 1925, režie: Svatopluk Innemann

- Skupina proti J. K. Tylovi (K. H. Mácha, K. Havlíček, J. J. Kolár atd.) požadovala subjektivismus individuality, intelektuálně náročnější program, proti lacinému vlastenectví a konzervatismu venkova; byla v kontaktu i s německy píšícími autory; překlady evropských děl
- Josef Jiří Kolár
 - Nějaký čas strávil v zahraničí → načerpal informace o divadle
 - Od 1837 – v ochotnickém souboru ve Stavovském divadle → vyčítána národní vlažnost; od roku 1842 členem profesionálního souboru (českého i německého)
 - Překládal hry W. Shakespeara a F. Schillera
 - Premiéra jeho hry *Žižkova smrt* (17. 11. 1850) → politická demonstrace → nesměla být reprízována
 - Po roce 1851 zůstal v divadle s několika dalšími herci, kteří uměli hrát i německy
 - Na počátku druhé poloviny 19. století se vrátily české překlady významných evropských tragédií (Shakespeare, Goethe, Schiller apod.) → většinou ztvárňoval hlavní postavy
 - 1859 – hlavním režisérem českých představení ve Stavovském divadle → 1862 odchod do Prozatímního divadla → jen do roku 1864 – zpět do Stavovského divadla, ale do německého souboru → o dva roky později opět zpět do Prozatímního divadla (vrchní režisér, umělecký ředitel)
 - Významné dílo: *Pražský žid* (1871) – proti dobovým protižidovským štvanicím

J.J. Kolár jako Richard III.
1866

